

Assaig

La literatura com a antídot

■ Xavier Pla

No sempre els agrada, als escriptors, parlar de la seva literatura. Sovint, es defensen argumentant que ja ho tenen tot dit als seus llibres i que no veuen per què haurien d'oferir una mena de *manual d'instruccions* per orientar els seus lectors. De vegades, la reticència dels escriptors davant la reflexió teòrica o les dificultats per exposar amb detall un discurs sobre la pròpia literatura, provenen d'una por una mica irracional. Com si,

fent-ho, intentant comprendre el seu univers imaginatiu o els seus principals mecanismes narratius, ensenyessin les cartes, quedessin despullats per sempre més, perdessin definitivament alguna cosa inefable, gairebé màgica, que suposadament comporta l'acte creatiu. Però no deu haver existit mai cap escriptor que no hagi reflexionat sobre la seva literatura i sobre el món literari del seu temps, d'una manera formalitzada o no. Tots, en un moment determinat de la seva carrera, s'han de posar davant dels seus

contemporanis, fer unes tries (de gènere, d'estil, de temes) i no unes altres, avançar enmig d'una gamma infinita de possibilitats i de resultats, en funció de la pròpia biografia i les circumstàncies de l'època.

Des d'aquest punt de vista, el cas de Josep M. Espinàs (Barcelona, 1927) és volgudament atípic. A aquestes altures de la seva vida literària, ja ha quedat clar que Espinàs no va d'escriptor sinó que simplement ho és i aspira a ser llegit. Sempre en contra de la transcendència literària, ha arribat a un grau de senzillesa expressiva i de depuració estilística envejables. Així li ho han reconegut els seus entusiastes lectors, que són innombrables, de totes les edats i ideologies, i així ho avalen els més de vuitanta llibres publicats fins ara, en què no només hi ha llibres de viatges sinó també algunes novel·les i moltes reflexions autobiogràfiques i d'observació de la realitat quotidiana.

Els dos últims, a més, *Relacions particulars* i *A peu per l'Alt Camp*, publicats el 2007, han comportat un ampli reconeixement crític del seu autor, amb unànimes elogis justificats tant des del periodisme com des

de la literatura. Són llibres que traspuen saviesa i experiència, tant humanes com literàries, obres per llegir a poc a poc, per as-saborir-les, adaptant la respiració al seu treballadís-sim ritme narratiu i a un to sorprenentment epicuri.

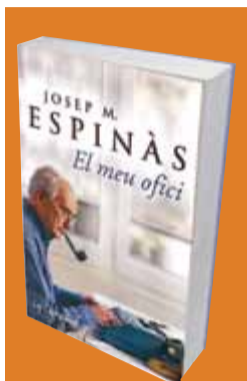
Espinàs s'ha decidit ara a publicar *El meu ofici*, un llibre de notes, observacions i opinions sobre la literatura i la naturalesa de l'escriptor, amb algunes incursions en la reflexió moral i reconeixements tant als seus editors com als seus escriptors preferits. Està escrit amb serenor i autocrítica, sempre amb una punta d'ironia i, també, amb una

aparent ingenuïtat. Espinàs té una poètica pròpia, perfectament coherent. Potser el que més caracteritza aquest petit gran llibre és que Espinàs no fa un adoctrinament sobre com creu que ha de ser la literatura, sinó que expressa, amb modèstia i, sobretot, preocupant-se de com explicar-ho al lector, com creu que és la seva literatura: "Sempre he escrit a la meua manera, no he tingut cap desig d'influir ni d'imitar, admeto tranquil·lament -des de fa temps- que sé escriure el que vull escriure però que no sóc un geni".

Conceptes desenvolupats

El llibre és de fàcil lectura i desenvolupa alguns dels conceptes amb els quals Espinàs s'identifica més: independència, antidogmatisme, presentisme, sentit de la realitat, naturalitat estilística, curiositat personal, claredat de pensament. Està ordenat amb una sèrie d'entrades com ara: originalitat ("un error"), caràcter ("el que dona la identitat a un escriptor"), ambició ("tothom té els seus límits, encara que no tothom conegui les seves limitacions"), glòria ("no m'ha seduït mai"), l'enveja ("perjudica, fa perdre molt de temps"). Però l'element que travessa el llibre, el que el justifica i li dona raó de ser, el que permetria que interessés també lectors d'altres llengües, és la seva argumentada denúncia dels *dimonis* literaris: la vanitat dels escriptors, el rebuig de la suficiència i la verbositat afectada, l'excés de pretensions i l'enfarfegament de tants joves autors.

Hi ha hagut sempre, per part de la crítica més llepafils, una certa condescendència davant dels llibres d'Espinàs. Sense entendre que Espinàs participa d'un ampli moviment europeu de renovació de l'escriptura literària que s'allunya de l'escriptura *artística*, que rebutja l'èmfasi i la pretensió literàries perquè són incompatibles amb el fet de dir la realitat tal com és. Per ell, l'escriptor ja no és sagrat, ja no pot ser un *príncep* o un *elegit*, no pretén "evangelitzar els descreguts" o "resoldre els problemes dels lectors". És només un home d'ofici, algú que s'estima les paraules, i les coneix i les tecleja amb la seva vella Olivetti. Aquest és el soroll del seu ofici.*

El meu ofici

Josep Maria Espinàs
La Campana
Barcelona, 2008
Preu: 14 euros
Pàgines: 168

■ En aquest petit gran llibre, Josep Maria Espinàs, amb un grau de senzillesa expressiva i de depuració estilística envejables, sintetitza les seves reflexions, observacions i opinions sobre la literatura i la naturalesa de l'escriptor amb una punta d'ironia i una aparent ingenuïtat

1 2 3 4 5

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

Josep Maria Espinàs és un clàssic viu de les lletres catalanes